

Una mica d'història

L'evolució històrica i urbana de les Muralles de Valls suposa un repte complex per a la seva restitució, conservació i posada en valor.

Al llarg dels darrers segles, l'element defensiu no només perdé la seva funció, sinó que quedà embegut dins la trama residencial urbana. Fet que ha deixat la seva petja inconfusible en els vestigis monumentals.

Recuperar el vall. Sol i aire

La recuperació de la muralla medieval amb l'enderroc dels habitatges esdevé l'oportunitat de dotar a la ciutat d'un espai públic de valor patrimonial, cívic i paisatgístic, de passeig i estada, obert al veïnat.

Assolellat a l'hivern i ombrívol a l'estiu, dignifica i millora l'entorn, activa l'indret infrautilitzat i obsolet, garantint l'accessibilitat i afegint programa, sent alhora refugi climàtic.

Usos i intensitats

Una seqüència dinàmica d'espais variables de pas i d'estada que, mitjançant dilatacions i contraccions generen una sèrie de nodes d'activitat, resseguits i acompanyats per la traça de la muralla antiga contínua però d'alçada i volumetria variable.

Estratègia de sistema

Una intervenció basada en criteris clars, fàcilment replicables, però flexibles, adaptables a trams de muralla amb morfologies i necessitats diferents, variacions que no interfereixin en la visió unitària i global del conjunt emmurallat.

Traces, nodes i fites

El nou espai urbà es vertebrà mitjançant:

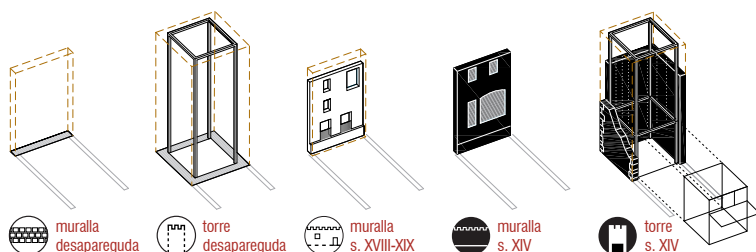
Traces. Principals de l'antiga muralla i torres. Secundàries de les mitgeres dels habitatges enderrocats.

Nodes. Als punts d'intersecció i encreuament entre els carrers de la vila closa i el traçat de la muralla, dotats amb arbrat singular, un paviment continu i accessible, il·luminació d'estada i un punt d'aigua.

Fites. La seqüència de torres recuperades, aflorades i re-interpretades recobren el seu valor i funció de fites en el paisatge urbà.

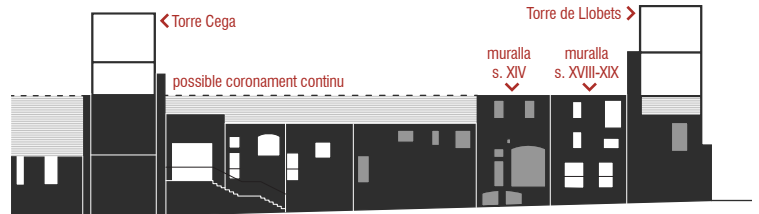
Un model replicable

L'estratègia plantejada en el projecte s'ha pensat com un model d'intervenció extrapolable a tot el tomb de muralles.

Un nou skyline

Si bé l'opció de mantenir un coronament continu de la muralla és viable, s'opta per recuperar els trams de muralla del s. XIV fins al nivell conservat i retallar els trams de muralla posteriors fins a la menor cota de coronament del tram medieval adjacent, per tal de dotar els habitatges del c. Sant Francesc de major assolellament, aire i vistes al paisatge; major qualitat, salubritat i habitabilitat.

Continuïtat permeable

Mantenir la continuïtat de la traça de la muralla sense perdre la permeabilitat transversal entre els dos nivells de passeig, a banda i banda de la muralla, dotant l'espai de major visibilitat i seguretat s'aconsegueix ceçant les obertures del llenç de muralla del s. XIV però obrint les situades en murs posteriors, fet que facilita també la lectura d'èpoques de cada tram alhora que s'aconsegueix connectar física i visualment el nivell del carrer superior amb l'inferior.

Dos àmbits complementaris: buit i ple

Després del plantejament de l'estratègia general de la Fase 1 del concurs s'aborda el projecte específic dels dos primers àmbits a executar, ambdós amb característiques molt diferents, gairebé oposades, però complementàries. La plaça de Sant Sebastià (àmbit 1) és un buit urbà on la muralla desapareguda hauria de continuar. El passeig de muralla des del Portal de Llobets a la Torre Cega és un ple urbà que amaga muralla i torres fossilitzades al seu interior. Ambdós àmbits seran la llavor del nou espai urbà, amb una resposta de conjunt unitària que admet i emfatitza les singularitats de cada lloc.

Dues noves connexions

Donat que en els àmbits d'execució 1 i 2 la connexió plantejada en la 1a fase de concurs no es realitzaria, perquè s'inclouia en el tram entre la Torre Cega i la plaça de Sant Sebastià (fase 3) es replanteja en aquesta 2a fase i s'emplaça a l'altre costat de la torre, aprofitant la porta de garatge preexistent al núm. 104 del c. Sant Francesc.

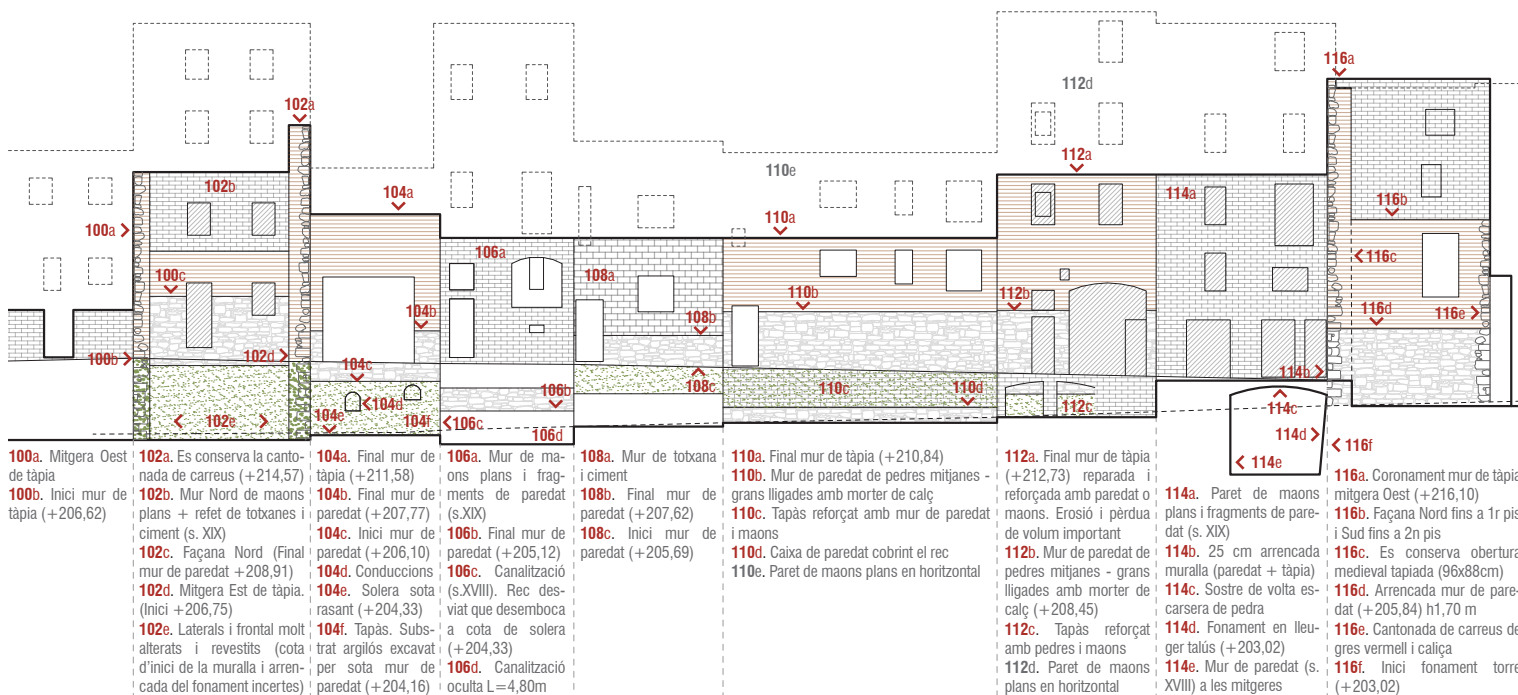
Altrament, es re-ubica l'escala del tram de la 3a fase de manera que proporciona la comunicació natural des del c. dels Bous vers l'accés a l'hospital, mantenint la connectivitat en el node que generen a doble nivell les dues places.

Conservar, re-interpretar i actuar

Entre Torres i Valls fa ressorgir la muralla com a element vertebrador de l'espai públic alhora que mostra l'evolució, evitant falsos històrics. L'estratègia de recuperació, conservació i posada en valor és la següent:

Torres. Es reintegren volumètricament mitjançant una estructura metàl·lica recuperant l'alçada original de l'element defensiu, assumint la funció de traves i apuntalament dels murs conservats. Si la torre no manté cap mur en alçada, s'indicarà en el paviment el perfil de la torre i l'estructura metàl·lica insinuarà l'element defensiu desaparegut.

Muralles. Es restauren els vestigis que afloren regularitzant-ne el coronament, exposant les ferides i traces del pas del temps, cegant les obertures i consolidant les reparacions. Quan el mur defensiu original hagi desaparegut, només es mantindran les façanes actuals, per travar i donar continuïtat. Si no queda mur, el traçat perdut es marcarà al paviment.

Estabilitat a la bolcada

Mitjançant un càlcul estructural estimat s'estableix que el mur de tàpia ($e=70$ cm) és estable fins a 4m. Als trams de les fases 1 i 2 els murs conservats de major alçada es troben a les torres on s'arriostren formant caixa amb l'estructura metàl·lica.

Segons l'estudi històric - arqueològic, l'únic mur que supera l'alçada de 4m en tàpia és el núm. 112, que s'estabilitzarà aprofitant les traces de les mitgeres.

Protecció enfront l'erosió

S'opta per recuperar el revestiment de crosta de calç, majoritàriament després, per retornar l'estanquitat i protecció enfront a la humitat al mur de tàpia, evitant que se segueixi degradant i erosionant. El nou coronament també contribuirà en protegir el cap del mur.

Lectura de subtilitats

Amb una lectura acurada dels paraments, d'acord a l'estudi històric - arqueològic, es planteja la hipòtesi més realista, reconeixent els diferents estrats i èpoques. Amb el resultat de l'aixecament fotogramètric i la lectura de paraments posterior al desmuntatge dels habitatges, s'adaptarà l'alçat final.

De-construcció i tècniques sensibles

El procés de desmuntatge, amb mitjans manuals, començarà per la planta superior vers la inferior, separant els materials d'enderroc per a la seva posterior reutilització. Tots els treballs es faran amb supervisió arqueològica, restaurador i mà d'obra especialista.

Continuïtat entre torres

A nivell estructural, els panys de mur han estat buidats, rebaixats, malmesos i modificats, essent molt més esvelts i fracturats respecte el disseny original. S'opta per generar la muralla contínua de torre a torre per garantir l'estabilitat del conjunt.

Restituir el gruix perdut

Als trams de muralla on el gruix del mur s'hagi reduït substancialment, es restituirà volumètricament amb obra ceràmica, homogeneïtzant el revestiment.

Cromatisme i tonalitats

S'empren materials amb tonalitats terroses, rogenques i ocres. Reforçant la idea de conjunt del perímetre emmurallat, s'opta per l'ús de paviments ceràmics a semblança del projecte per al tram de muralla de Sant Antoni.

Sota rasant: fonaments

Des de la construcció dels habitatges al s.XVIII, quan es descalçà el fonament original de la muralla, s'han realitzat reforços diversos. S'estudiarà consolidar-los i reforçar-los evitant deixar el tapàs a la intempèrie.

Connectivitat social. Cruïlla de camins

Amb la re-valoració dels espais propers on passejar, anar amb bicicleta o fer esport, es planteja que la intervenció serveixi d'oportunitat per potenciar la connectivitat transversal entre la vila, els equipaments i la xarxa local de camins propers, fomentant la mobilitat sostenible i saludable, quotidiana i lúdica.

Vialitat més pacífica. + persones - cotxes

L'espai requereix d'accessibilitat de vehicles de transport públic, comercials, privats i serveis d'emergència. Es manté el sentit actual del c. Muralla però es canvia de sentit el c. Sant Francesc, que es transforma a plataforma única per limitar l'accés al barri exclusiu pel veïnat i evitar circulacions internes de sortida que actualment ja tenen un camí alternatiu.

Tot plataforma única?

S'opta per mantenir el vial rodat del c. Muralla a diferent nivell del passeig per garantir l'accés i el pas de vehicles als aparcaments perimetrals. Es considera que aquest vial tindrà un caràcter de ronda. Als nodes, es proposa connectar el passeig amb la vorera oposada a mode de guals, per alentir la velocitat dels vehicles. De totes maneres, la proposta admet que tot el c. Muralla pugui esdevenir plataforma única, ja sigui asfaltat o amb paviment de llamborda.

Seguretat i accessibilitat

El nou passeig és segur, accessible i il·luminat, fomentant la vida urbana i la relació entre persones.

Il·luminació urbana i monumental

Es proposa una il·luminació diferenciada monumental i urbana. La il·luminació dels carrers i vials es mantindrà des de les façanes oposades a l'edifici i tot el cablejat aeri se soterrarà amb la implantació del nou enllumenat del passeig.

Mobiliari indeterminat i inclusiu

Mitjançant elements de mobiliari sense un ús determinat ni específic es genera un espai inclusiu on desenvolupar accions diverses: seure, jugar, saltar...

Serveis ecosistèmics

S'inclouen a l'espai urbà estratègies per incrementar i millorar els beneficis de l'ecosistema per a la societat.

Re-naturalització

S'aprofita la intervenció per re-naturalitzar l'espai construït generant superfícies més permeables i fil·trants que permetin i afavoreixin la implantació de vegetació, millorant la connectivitat, la biodiversitat, les condicions tèrmiques, la infiltració i la ventilació. S'aconsegueix amb selecció d'espècies de baixa demanda hídrica, adaptades al medi, de baix o nul manteniment. La presència d'infraestructura verda i blava contribueix i afavoreix el benestar en l'espai públic.

Vegetació al vall

S'incorpora vegetació herbàcia, arbustiva i arbòria al projecte, amb la voluntat d'avançar vers una ciutat més saludable i confortable. La col·locació de la vegetació resseguint l'antic vall genera ombra a l'espai de passeig, sense tapar la muralla, alhora que serveix de separació entre l'espai de pas de vianants i el vial, evitant la col·locació d'enfitonat.

Infiltració i cicle de l'aigua

S'incrementa la superfície permeable, afavorint i augmentant la infiltració de l'aigua al terreny, minimitzant el risc d'inundacions, millorant l'efecte illa de calor i, en definitiva, contribuint en l'optimització del cicle de l'aigua. Es mantenen les fonts preexistents als nodes.

Superfícies permeables

S'empra una solució de paviment que permet la seva col·locació amb junta tancada o oberta, perquè la mateixa estètica permeti o no la infiltració d'aigua al subsòl segons convingui.

> exemple de paviment ceràmic amb junta oberta

> exemple de paviment ceràmic amb junta tancada

Sistema de reg híbrid

L'aprofitament del pendent del passeig vers el vall i la disposició de canals de recollida que condueixen als escocells i jardineres en un sistema de SUDS optimitza l'escorrentia reduint la demanda de reg artificial gràcies a l'eficient recollida de l'aigua.

Ambiental, econòmica i social

Incorporació d'estratègies de sostenibilitat medi-ambiental, econòmica i social. L'objectiu principal és donar un servei a les persones: transformem l'hàbitat urbà des de l'enfoc social, en benefici a l'individu dins la comunitat. No obstant, l'enfoc mediambiental (preserva del medi i adaptació al canvi climàtic) i la viabilitat econòmica són claus.

Mantenir per abaratir

L'estratègia es basa en mantenir la preexistència, desfer l'inservible i fer l'indispensable, però no desfer per refer, per evitar una pèrdua econòmica i un augment de l'impacte ambiental. L'actuació quirúrgica permetrà optimitzar els costos de l'obra.

Economia circular. Re-utilitzar i reciclar

S'aposta per mantenir, reforçar i millorar les preexistències, reduint els enderrocs, aprofitant, re-utilitzant i reciclant materials però dotant-los de qualitat. Preservar i aprofitar també contribueix en reduir l'impacte ambiental i econòmic.

Fases i cronograma

L'execució del projecte seguirà el ritme de la recuperació pública de l'espai de l'antiga vall. És a dir, a mesura que avanci l'expropiació i s'estableixin les fases de treball s'anirà vertebrant l'espai públic vinculat a la muralla i les torres sense perdre la perspectiva d'intervenció a escala urbana.

A propòsit del futur, *Entre Torres i Valls* busca el pasat per interpretar el present i forjar el futur, incloent la variable temporal en el procés de projecte i intervenció, incorporant l'evolució com a estratègia d'adaptació. En definitiva considerant el dinamisme com a essència de vida.

Límits d'intervenció flexibles

Treballar amb preexistències, i encara més en vestigis patrimonials, té sempre un grau elevat d'incertesa. Per aquest motiu, es planteja una estratègia que es pugui ajustar en funció de la dotació econòmica, la morfologia, els requeriments i les circumstàncies de cada tram.

ÀMBIT 1. Plaça de Sant Sebastià

Incorporar la font de Sant Sebastià

Tot i que a les bases del concurs s'obria la possibilitat de des-catalogar la font de Sant Sebastià, es prioritza incorporar-la al projecte, integrant-la al mateix lloc. Mantenir la font evitarà el tràmit de des-catalogar elements protegits que alentiria el procés.

Recuperar la continuïtat

Es busca l'equilibri entre recuperar la continuïtat de la traça de la muralla visible, sense perdre la permeabilitat transversal de què disposa l'espai actualment. Volgudament es continua el paviment ceràmic del passeig de muralla per integrar la intervenció en conjunt, per unificar els dos trams de plaça i per potenciar la prioritat del vianant.

Traces incertes

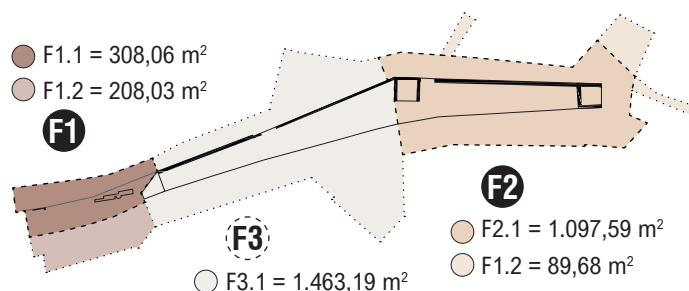
Com que es desconeix la posició exacta de l'antiga traça de la muralla i la torre, s'estableix una hipòtesi d'acord a l'estudi històric - arqueològic. Marcar la traça i restituir volumètricament unificarment muralla i torre fa compatible l'adaptació a les variacions situacionals que sorgiran en fer les prospeccions al terreny, facilitant ajustar la proposta a l'encaix definitiu, permeten el pas a través de persones com vehicles, sense interferir en l'ús de l'espai urbà futur.

Evitar racons

Obrir el portal en el núm. 84 del c. Sant Francesc fa desaparèixer el racó que es crea en la fase 1, quan la mitgera del núm. 82 es manté, dotant a l'espai de major seguretat i obrint la visual des del carrer.

Ordre de prioritats

S'estableix un ordre de prioritats. El tram de passeig ceràmic serà indispensable després de l'enderroc: és l'espai principal. La plataforma única del c. Sant Francesc és important, per ampliar l'espai de pas de la ciutadania amb prioritat peatonal. Si bé és recomanable, i es considera que el projecte millora substancialment, la plataforma única de l'àmbit 1 podria realitzar-se en una fase posterior. La desviació del vial rodat del c. Muralla és necessària sobretot a l'àmbit 2, per ampliar l'espai de passeig, però prescindible a l'àmbit 1. Finalment, es pot afegir al projecte la plaça de la font del Mur i el passatge si bé són opcionals.

ÀMBIT 2. Passeig de muralla

Torres amb programa

Es doten les torres de programa per contribuir en el dinamisme de l'espai urbà. A la Torre de Llobets es proposa albergar un punt d'informació i interpretació de la muralla, obert a la ciutadania i al visitant. A la Torre Cega es planteja re allotjar el quiosc que desapareixerà amb la intervenció de la fase 3. Igualment, la modularitat i simplicitat del disseny de l'element, talment un moble, permet dotar a aquestes i/o la resta torres, de petits programes de la vida quotidiana: una gelateria, un petit establiment, una cafeteria, una vineria, un punt de venda, un espai de joc...

Mirant la ciutat i el paisatge

Recuper les torres fins a l'alçada conservada i restituir volumètricament amb una estructura metàl·lica contribueix a entendre la fita que suposava la torre respecte la muralla.

Els petits habitatges emplaçats a les torres també permetran l'accés al terrat d'ús restringit per al manteniment o petites visites concertades que incorporin guia i relat de la història, la ciutat i el paisatge, petites talaies - mirador, recuperant la seva antiga funció de torre de guaita.

Recuperar el portal

Amb l'obertura de la façana Est de la torre de Llobets, el nou programa dona la benvinguda a la ciutadania i el visitant dotant l'espai del perdut caràcter de portal. Es recupera el concepte de porta d'accés a la vila, marcant amb una fita l'inici del nou recorregut.